

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady dňa 24. 1. 2024

Podnet na preverenie č.: AO-RPMS/2023/01431

Predmet podnetu: video na platforme Instagram

Služba: Instagram

Subjekt: Meta

Podnet na preverenie č.: AO-RPMS/2023/01432

Predmet podnetu: video na platforme TikTok

Služba: TikTok

Subjekt: ByteDance

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) postupom podľa § 151 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnety týkajúce sa nelegálneho obsahu evidované pod č. AO-RPMS/2023/01431 a č. AO-RPMS/2023/01432 a uznala tieto podnety podľa § 152 ods. 6 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnené**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľa podnetov týkajúcich sa nelegálneho obsahu o výsledku preverenia podnetov.

T: 5. 2. 2024

Z: AO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 24. 1. 2024

Podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01431), zaevidovaný dňa 21. 12. 2023
Podávateľ: právnická osoba
Predmet podnetu: video na platforme Instagram
Dátum poskytnutia obsahu: 11.12.2023

Služba: Instagram
Subjekt: Meta

Podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01432), zaevidovaný dňa 21. 12. 2023
Podávateľ: právnická osoba
Predmet podnetu: video na platforme TikTok
Dátum poskytnutia obsahu: 10.12.2023

Služba: TikTok
Subjekt: ByteDance

Dátum: 16. 1. 2024

OBSAH PODNETU:

„Dňa 11.12.2023 sa Podávateľ podnetu dozvedel o zverejnení videa denníkom Štandard na platformách Instagram a TikTok (teda na platformách na zdieľanie nelegálneho obsahu) zo dňa 11.12. 2023 s názvom „Jeden z najslávnejších slovenských trans-sexuálov môže legálne vystupovať ako žena, aj keď je muž“ s popisom „Gender revolúcia na Slovensku už dávno prebehla...“ s Michalom Čopom (ďalej len „Čopa“). Čopa v predmetnom videu „vysvetľuje“, aké „následky“ má úradná zmena pohlavia Charlotte Srnčík, ktorá podľa slov Čopu prešla úradnou zmenou pohlavia a nebola zbavená reprodukčnej schopnosti a môže navštevovať ženské šatne na plavárni, byť hospitalizovaná na ženskom oddelení v nemocnici, alebo bývať na ženskom internáte spolu so ženami a dokonca môže mať v dôsledku nezbavenia reprodukčnej schopnosti aj dieťa, pričom nie je zrejmé či by bola zapísaná ako matka alebo otec tohto dieťaťa. Tieto skutočnosti a fakt, že Charlotte Šrnčík nebola zbavená reprodukčnej schopnosti (nepodstúpila tzv. „nútenú kastráciu“) považuje Čopa za tzv. „gender revolúciu“ a poukazuje na to, že situácia vznikla v dôsledku platnosti tzv. Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva SR na zjednotenie postupov poskytovania zdravotnej starostlivosti ku zmene pohlavia pred vydaním lekárskeho posudku o zmene pohlavia osoby administratívne evidovaného v matrike (ďalej len „Usmernenie“). Zároveň Čopa samotnú Charlotte Srnčík označuje nesprávne a neúctivo v mužskom rode, prípadne slovom „trans-sexuál“, čo denník uvádza aj v samotnom názve článku. Vzhľadom na uvedené možno z obsahu videa vyvodiť záver o tom, že Čopa vyzýva na to, aby právny poriadok vyžadoval na úradnú zmenu pohlavia transrodových osôb nútenú kastráciu, čím zároveň následne nebude vznikať možné ohrozenie pre ženy, ktoré sa stretnú s transrodovými osobami na plavárni, na ženskom oddelení v nemocnici či na internáte. V súvislosti s uvedeným máme za to, že takéto konanie jednoznačne napĺňa znaky nelegálneho obsahu podľa § 151 ods. 2 písm. d) Zákona o mediálnych službách (ďalej len „Zákon“) z dôvodu, že „napĺňa znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.“ a zároveň podľa § 153 Zákona „je jeho šírením ohrozený verejný záujem alebo predstavuje značný zásah do individuálnych práv či oprávnených záujmov osoby v pôsobnosti právneho poriadku Slovenskej republiky.“ Taktiež máme za to, že poukazovaním na možnú hrozbu ktorú predstavuje Charlotte Srnčík pre iné ženy sa s uvedeným môže v budúcnosti, v dôsledku nevedomosti a skreslených informácií uvedených Čopom, stotožniť časť spoločnosti, čím jednoznačne dochádza k značnému zásahu do individuálnych práv a oprávnených záujmov osoby v pôsobnosti právneho poriadku Slovenskej republiky v zmysle Zákona. Rovnako do individuálnych záujmov Charlotte Srnčík dochádza aj tým, že Čopa ju v celom videu oslovuje ako muža, napriek tomu, že Charlotte prešla tranzíciou a teda je ženou, čím dochádza aj k zásahu do osobnej cti Charlotte Srnčík. Zároveň si dovoľujeme upozorniť na fakt že „Usmernenie“, ktoré Čopa spomína, bolo výsledkom konsenzu odbornej verejnosti a ustanovovalo aj náležitosti a vzor lekárskeho posudku o zmene pohlavia a vyžadovalo, aby posudok obsahoval konštatovanie o splnení medicínskych podmienok na administratívnu zmenu pohlavia a potvrdenie o nesúlade medzi vnímaným a prežívaným pohlavím, a pohlavím biologickým administratívne evidovaným. Toto údajne „protiprávne“ Usmernenie nadväzuje na „Štandardný postup pre diagnostiku a komplexný manažment zdravotnej starostlivosti o dospelú osobu s transsexualizmom (F64.0)“, ktoré sú výsledkom konsenzu odborníkov v danej oblasti a vychádzajú aj z ustálenej a dlhodobej praxe iných štátov, ale najmä medzinárodnej klasifikácie chorôb MKCH 1, kde je transsexualizmus diagnostická kategória s označením F64.0, charakterizovaná ako „túžba žiť a byť akceptovaný ako príslušník iného pohlavia než bolo jedincovi pripísané pri narodení, zvyčajne sprevádzaná pocitom nepohody z vlastného anatomického pohlavia alebo jeho neprimeranosti a želaním hormonálneho a chirurgického liečenia, ktoré by zladilo telo jedinca so želaným/preferovaným pohlavím.“ Podľa Štandardov je spoločným cieľom diagnostiky a komplexného manažmentu zdravotnej starostlivosti o dospelú osobu s diagnózou F64.0 „zmiernenie utrpenia, ktoré môže byť s touto diagnózou spojené, zlepšenie kvality života a uspokojivé zaradenie sa do spoločnosti“, pričom zlepšenie kvality života a zmiernenie utrpenia je zároveň podstatou a účelom poskytovania zdravotnej starostlivosti garantovanej hneď v úvodnom ustanovení § 2 zákona o zdravotnej starostlivosti. Vyžadovanie nútenej kastrácie odporuje Ústave a v nej zakotvenom ustanovení o tom, že povinnosti možno ukladať len na základe zákona v jeho medziach

a pri zachovaní základných práv a slobôd. Zároveň, pokiaľ má dôjsť k zásahu do práva na súkromie podľa čl. 13 ods. 4 Ústavy musí sa „dbať na ich podstatu a zmysel“. Takéto obmedzenia sa môžu použiť len na ustanovený cieľ. Pokiaľ štátne orgány umožňujú zásah do práva na súkromie a telesnú integritu osoby, musia tento závažný zásah riadne odôvodniť legitímnym cieľom, pričom prostriedky, ktorým sa má dosiahnuť tento cieľ musia byť zároveň primerané, čo vyžadovaním nútených kastrácií nie je splnené. Zároveň, v rámci Slovenskej republiky neexistuje právny predpis, ktorý by na úradnú zmenu pohlavia, alebo akúkoľvek inú zmenu nútenú kastráciu vyžadoval. Ak by takýto právny predpis existoval, bol by v rozpore s Ústavou SR (ako sme už uviedli vyššie), ale dokonca aj judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva – ktorý v konštantnej judikatúre považoval vyžadovanie nútenej kastrácie ako podmienku lekárskeho zákroku na dokončenie zmeny pohlavia za zásah do práva na súkromie a telesnú integritu garantovanú Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (viď napr. Rozhodnutie ESĽP vo veci X a Y proti Rakúsku, Christine Goodwin proti Spojenému kráľovstvu či A. P., Garçon a Nicot proti Francúzsku). Rovnako tak judikoval aj Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (rozhodnutie 1Sžk/38/2021 zo dňa 19.10.2022). Uvedeným konaním teda Čopa a denník Štandard uvádzajú nepravdivé údaje a podnecujú ku konaniu, ktoré má za cieľ potláčať tak ľudské práva transrodových osôb, ako aj vyvolať odpor či nenávisť voči týmto osobám v dôsledku toho, že môžu predstavovať ohrozenie pre ženy, ktoré s týmito transrodovými ženami prídu do kontaktu. Preto požadujeme podľa § 153 Zákona prijatie opatrenia v podobe zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu, ktorým sa nariadi poskytovateľovi platformy na zdieľanie obsahu alebo podľa tohto zákona odstrániť dotknutý nelegálny obsah a zamedziť jeho ďalšie šírenie a v prípade neuposlúchnutia predmetného rozhodnutia aj následné uloženie pokuty. V prílohe zasielame aj dôkazy o tom, že zo strany Podávateľa došlo k nahláseniu nelegálneho obsahu na všetkých uvedených platformách, pričom ani jedna z platforiem na základe nahlásenia obsah neodstránila. Rovnako v prílohe zasielame aj podanie bývalej verejnej ochrankyne práv prof. JUDr. Márie Patakyovej, PhD. o výsledkoch vybavenia podnetu a výzva na prijatie opatrení adresovanú Ministerstvu zdravotníctva SR, kde konštatuje protiprávnosť vyžadovania nútenej kastrácie v rozpore s ľudskými právami garantovanými Ústavou SR.

Odkazy na predmetné video pripájame tu:

Tiktok: <https://vm.tiktok.com/ZGeNDv6Nk/>

Instagram: <https://www.instagram.com/reel/C0s-e1FLSLU/?igshid=MzRIODBiNWFIZA==>

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách

§ 13 Vymedzenie obsahovej služby

(2) Obsahovou službou je aj platforma na zdieľanie obsahu, najmä platforma na zdieľanie videí.

§ 151 ods. 2:

Nelegálnym obsahom sa na účely tohto zákona rozumie obsah, ktorý

- a) naplňa znaky detskej pornografie alebo extrémistického materiálu,
- b) podnecuje ku konaniu, ktoré naplňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu,
- c) schvaľuje konanie, ktoré naplňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, alebo
- d) naplňa znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.

§ 151 ods. 3:

Podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu musí obsahovať odôvodnenie, prečo môže predmetný obsah predstavovať nelegálny obsah, a musí byť z neho zrejmé, o aký konkrétny obsah ide. Podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu musí obsahovať aj dátum poskytnutia obsahu a názov platformy na zdieľanie obsahu alebo obsahovej služby nevyžadujúcej oprávnenie podľa tohto zákona, najmä elektronickej

periodickej publikácie, spravodajského webového portálu alebo agentúrneho servisu, v rámci ktorých bol nelegálny obsah poskytnutý.

§ 152 ods. 6:

Ak regulátor nezačne konanie o zamedzení nelegálneho obsahu a podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu ani neodloží, regulátor označí podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu za neopodstatnený a upovedomí o tom podávateľa.

zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon

§ 424

Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti

(1) Kto verejne podnecuje k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Pri posudzovaní možného výskytu nelegálneho obsahu vychádza Rada pre mediálne služby z citovaných ustanovení zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách, pričom definícia pojmu „nelegálny obsah“ je v zmysle § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách odvodená z definícií detskej pornografie, extrémistického materiálu, podnecovania alebo schvaľovania trestných činov terorizmu alebo z definícií trestných činov uvedených v § 151 ods. 2 písm. d) zákona č. 264/2022 Z. z., ktorých znaky sú vymedzené v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon.

Z uvedeného vyplýva, že Rada pre mediálne služby je oprávnená konať vo veci zamedzenia šírenia nelegálneho obsahu podľa § 152 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách, avšak v zmysle tohto ustanovenia v jej kompetenciách nie je posudzovať kontroverzné, šokujúce, neetické či hanlivé tvrdenia a obsahy, ak zároveň nenapĺňajú definíciu „nelegálneho obsahu“ – t. j. ak nenapĺňajú znaky detskej pornografie, extrémistického materiálu, podnecovania ku konaniu alebo schvaľovania konania, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, znaky trestného činu popierania a schvaľovanie holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, znaky trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo znaky trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti. Kompetenciou Rady pre mediálne služby tiež nie je posudzovať pravdivosť či opodstatnenosť tvrdení alebo teórií, ktoré nie sú podložené faktami alebo vedeckými dôkazmi (napr. tzv. „konšpirácií“ či „konšpiračných teórií“), ak tieto tvrdenia súčasne nenapĺňajú vyššie uvedenú definíciu „nelegálneho obsahu“.

Zároveň však podľa § 110 ods. 3 písm. q) zákona o mediálnych službách patrí do pôsobnosti regulátora spolupracovať s on-line platformami na zdieľanie obsahu pri efektívnom, proporcionálnom a nediskriminačnom uplatňovaní pravidiel poskytovania ich služieb (tzv. komunitné štandardy alebo iný súbor zásad pre používateľov). Poskytovateľ obsahovej služby je pritom podľa § 152 ods. 8 zákona o mediálnych službách povinný poskytovať regulátorovi túto súčinnosť a na tento účel mu na vyžiadanie poskytovať informácie aj umožniť zriadenie prístupu k svojej službe tak, aby bol výkon týchto činností čo najefektívnejší.

Podávateľ namieta obsahy:

- video na stránke „dennikstandard“, názov „Dennik Štandard“, na platforme TikTok, subjekt: **TikTok Technology Limited, Earlsfort Terrace 10, Dublin, D02 T380, Írsko,**

- video na stránke „dennikstandard“, názov „Štandard“, na platforme Instagram, subjekt: **Meta Platforms Ireland Limited, 4 Grand Canal Square, Dublin 2, D02 X525, Írsko,**

ktoré podľa názoru podávateľa môžu šíriť nelegálny obsah a môžu svojou povahou podnecovať k nenávisti voči konkrétnej skupine osôb alebo jednotlivcovi. Podávateľ zároveň vo svojom podaní uviedol URL linky na jednotlivé obsahy a priložil screenshotsy o nahlásení daných obsahov uvedeným platformám.

S ohľadom na predmet podnetu Kancelária posudzovala predmetný obsah na základe **§ 151 ods. 2** zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách, podľa ktorého „*Nelegálnym obsahom sa na účely tohto zákona rozumie obsah, ktorý a) napĺňa znaky detskej pornografie alebo extrémistického materiálu, b) podnecuje ku konaniu, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, c) schvaľuje konanie, ktoré napĺňa znaky niektorého z trestných činov terorizmu, alebo d) napĺňa znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.*“

Kancelária ďalej pri posudzovaní možného výskytu nelegálneho obsahu osobitne vychádzala z ustanovení **§ 424 ods. 1 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona** („Podnecovanie k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti“), podľa ktorého „*Kto verejne podnecuje k násiliu alebo nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, etnickej skupine, pre ich skutočný alebo domnelý pôvod, farbu pleti, sexuálnu orientáciu, náboženské vyznanie alebo preto, že sú bez vyznania, alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky.*“

Predmetné podanie smerovalo voči **dvom obsahom - videám publikovaných na službách Instagram a TikTok**, pričom z monitoringu vyplynulo, že predmetné obsahy (videá) boli identické.

Obidve videá obsahujú monológ osoby predstavenej v popise videa ako Michal Čop. Celý monológ sa tematicky venuje transrodovej žene Charlotte Luna Srnčík, ktorá je známa z mediálneho prostredia ako transrodová aktivistka, ktorá prezentuje svoje vlastné skúsenosti s tranzíciou a vyjadruje názory na súvisiace témy, a následne sa monológ venuje kritike postupu slovenských štátnych orgánov v súvislosti s tranzíciami transrodových ľudí.

Predmetné videá začínajú zobrazením úvodného názvu videa v znení „*Jeden z najslávnejších slovenských trans-sexuálov môže legálne vystupovať ako žena, aj keď je muž*“ s popisom pod videom v znení „*Gender revolúcia na Slovensku už dávno prebehla. V Štandarde sme zisťovali, koľko ľudí si už zmenilo (alebo mení) pohlavie. Viac vo videu Michala Čopa.*“ a následným monológom v ktorom sa Michal Čop zaoberá skutočnosťami a následkami oficiálnej úradnej zmeny pohlavia transrodovej ženy Charlotte Luna Srnčík. V predmetnom monológu sa uvádza, že daná transrodová žena môže navštevovať ženské šatne na plavárni, byť hospitalizovaná na ženskom oddelení v nemocnici, alebo bývať na ženskom internáte spolu so ženami a dokonca môže mať v dôsledku nezbavenia reprodukčnej schopnosti aj dieťa, pričom nie je zjavné či by v takomto eventuálnom prípade bola zapísaná ako matka alebo otec tohto dieťaťa. Tieto skutočnosti a fakt, že Charlotte Luna Srnčík nebola zbavená reprodukčnej schopnosti (t.j. nepodstúpila kastráciu) považuje za tzv. „gender revolúciu“ a poukazuje na to, že situácia vznikla v dôsledku platnosti „*Odborného usmernenia Ministerstva zdravotníctva SR na zjednotenie postupov poskytovania zdravotnej starostlivosti ku zmene pohlavia pred vydaním lekárskeho posudku o zmene pohlavia osoby administratívne evidovaného v matrike*“ (ďalej aj „*usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR o tranzíciách transrodových ľudí*“). Zároveň autor monológu hovorí o Charlotte Luna Srnčík v mužskom rode, prípadne ju označuje slovom „transsexuál“, čo je uvedené aj v samotnom názve videa. V ďalšej časti videa sa autor monológu zaoberá zodpovednosťou štátnych orgánov a popisuje komunikáciu s Ministerstvom vnútra a Ministerstvom zdravotníctva. V závere monológu autor konštatuje, že na Slovensku prebehla údajná „gender revolúcia“ na základe údajne „protiprávných nariadení“ štátnych orgánov Slovenskej republiky.

Podávateľ v podnete uviedol, že namieta predmetný obsah z dôvodu, že „*napĺňa znaky nelegálneho obsahu podľa § 151 ods. 2 písm. d) Zákona o mediálnych službách (ďalej len “Zákon”) z dôvodu, že „napĺňa znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.” a zároveň podľa § 153 Zákona „je jeho šírením ohrozený verejný záujem alebo predstavuje značný zásah do individuálnych práv či oprávnených záujmov osoby v pôsobnosti právneho poriadku Slovenskej republiky.”*

Pri posudzovaní otázky, či predmetné video-príspevky predstavujú nelegálny obsah v zmysle § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách treba zohľadniť aj rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva týkajúce sa slobody prejavu a nenávistných prejavov a interpretujúce Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Handyside v. Spojené kráľovstvo* (rozsudok zo 7. decembra 1976, ods. 49) uviedol: „*Sloboda prejavu predstavuje jeden z podstatných základov [demokratickej] spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej pokroku a rozvoja každého človeka. Podľa čl. 10 ods. 2 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd] sa [sloboda prejavu] vzťahuje nielen na „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré sú prijímané priaznivo alebo sú považované za neškodné alebo je k nim zaujímavý ľahostajný postoj, ale aj na také, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo určitú časť obyvateľstva. Také sú požiadavky pluralizmu, tolerancie a znášanlivosti, bez ktorých nemôže existovať demokratická spoločnosť.“*

Ústavný súd SR aj Európsky súd pre ľudské práva konštantne zdôrazňujú, že masmédiá a novinári sú „strážnym psom demokracie“ a hrajú v demokratickom právnom štáte významnú úlohu. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva novinári majú spoločenskú povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa vecí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať (napr. rozhodnutie *Thorgeir Thorgeirson v. Island*). Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že novinárom a masmédiám prislúcha zvýšená miera ochrany ich slobody prejavu v porovnaní s inými subjektmi, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. *Bladet Tromsø a Stensaas v. Nórsko*). V rozhodnutí *Prager a Oberschlick v. Rakúsko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že „*novinárska sloboda zahŕňa aj možnosť uchýliť sa k istej miere zveličovania alebo dokonca provokácie“.*

Európsky súd pre ľudské práva však v mnohých rozhodnutiach aj konštatoval, že ním posudzované urážajúce alebo šokujúce prejavy boli zároveň nenávistnými prejavmi, ktoré nespádali pod právo na slobodu prejavu a boli vnútroštátnymi orgánmi legitímne stíhané a potrestané.

V rozhodnutí *Erbakan v. Turecko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že „*tolerancia a rešpekt pre rovnakú dôstojnosť všetkých ľudských bytostí tvorí základ demokratickej a pluralitnej spoločnosti.“* V rozhodnutí *Féret v. Belgicko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že „*útoky na osoby urážaním, zosmiešňovaním alebo hanobením určitej časti obyvateľstva a konkrétnych skupín obyvateľstva“* sú dôvodom na to, aby štátne orgány dali prednosť boju proti takýmto prejavom pred „*slobodou prejavu uplatňovanou nezodpovedným spôsobom, ktorá ohrozuje dôstojnosť a dokonca bezpečnosť týchto častí alebo skupín obyvateľstva“.* Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Perinçek v. Švajčiarsko* (ods. 205) zdôraznil, že pri posudzovaní, či zásah do slobody prejavu (napr. uložená sankcia) bol oprávnený a nevyhnutný v demokratickej spoločnosti, je potrebné zohľadniť „*...či boli vyhlásenia urobené v napätej politickej alebo spoločenskej situácii; prítomnosť takéhoto pozadia vo všeobecnosti viedla k tomu, že Súd akceptoval, že určitá forma zásahu proti takýmto vyhláseniam bola dôvodná.“*

Napríklad v rozhodnutí *Vejdeland v. Švédsko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol (ods. 54 a 55): „*Súd poznamenáva, že sťažovatelia distribuovali letáky s cieľom zahájiť debatu o nedostatku objektivity vo vzdelávaní v švédskych školách. ... Súd podotýka, že podľa letákov je homosexualita „deviantný sexuálny sklon“ a má „morálne ničujúce účinky na podstatu spoločnosti“.* V letákoch sa tiež tvrdilo, že

homosexualita je jedným z hlavných dôvodov, prečo HIV a AIDS získava živnú pôdu, a že „homosexuálna lobby“ sa snaží bagatelizovať pedofíliu. Podľa názoru Súdu tieto výroky, aj keď priamo nenabádajú k spáchaniu nenávisťných činov, predstavujú vážne a škodlivé tvrdenia. ... V tejto súvislosti Súd zdôrazňuje, že **diskriminácia založená na sexuálnej orientácii je rovnako závažná ako diskriminácia založená na „rase, pôvode či farbe pleti“** (porov., medzi iným, Smith a Grady v. Spojené kráľovstvo, ods. 97).“ V rozhodnutí Lilliendahl v. Island Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „V danom prípade Súd nevidí dôvod nesúhlasiť s posúdením Najvyššieho súdu, že komentáre sťažovateľa boli „závažné, vážne zraňujúce a predpojaté“. Ako odôvodnil Najvyšší súd, použitie výrazov kynvilla (sexuálna úchylka) a kynvillingar (sexuálny deviant) na označenie homosexuálnych osôb, najmä v spojení s jasným vyjadrením odporu, robí z výrokov sťažovateľa také, ktoré podporujú netoleranciu a odpor voči homosexuálnym osobám.“ V rozhodnutí Beizaras a Levickas v. Litva Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „...**pojmem "súkromný život" je široký pojem, ktorý nemožno vyčerpávajúco definovať a ktorý zahŕňa aj fyzickú a psychickú integritu osoby** (pozri Nicolae Virgiliu Tănase proti Rumunsku [GC], č. 41720/13, § 126, 25. júna 2019). Také prvky ako sexuálna orientácia a sexuálny život osoby patria do osobnej sféry chránenej článkom 8 (pozri ... S. a Marper proti Spojenému kráľovstvu ... § 66,...; pre širší kontext pozri aj Van Kück proti Nemecku, ..., § 78, ..., **o sexuálnom sebaurčení, ktoré predstavuje jeden z aspektov práva osoby na rešpektovanie jej súkromného života**).“

Pri posudzovaní prípadu je treba tiež zohľadniť potrebu chrániť transrodové osoby pred násilím, šikanovaním, neznášanlivosťou a spoločenským vylúčením, ktorým v minulosti čelili alebo v súčasnosti stále čelia. Výbor ministrov Rady Európy v Odporúčaní CM/Rec(2010)5 o opatreniach na boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity zo dňa 31. marca 2010 uviedol: „Výbor ministrov (...) uznávajúc, že lesby, gejovia, bisexuálne a transrodové osoby po celé stáročia boli a naďalej sú vystavené homofóbi, transfóbi a iným formám neznášanlivosti a diskriminácie z dôvodu ich sexuálnej orientácie alebo rodovej identity, dokonca aj vo vlastnej rodine – vrátane kriminalizácie, marginalizácie, sociálneho vylúčenia a násilia – a že na zabezpečenie plného uplatňovania ľudských práv týchto osôb treba prijať konkrétne opatrenia; (...) zdôrazňujúc, že diskriminácii a sociálnemu vylúčeniu založenému na sexuálnej orientácii alebo rodovej identite možno najlepšie čeliť prostredníctvom opatrení zameraných na osoby vystavené takejto forme diskriminácie alebo vylúčenia a na spoločnosť ako celok, odporúča, aby členské štáty: (...) 2. zabezpečili prijatie a účinnú realizáciu legislatívnych a iných opatrení na boj proti diskriminácii na základe sexuálnej orientácie alebo rodovej identity, zabezpečili dodržiavanie ľudských práv lesbi, gejov, bisexuálnych a transrodových osôb, a podporovali znášanlivosť voči nim“.

Podávateľ podnetu v podnete uvádza: „Zároveň Čopa samotnú Charlotte Srnčík označuje nesprávne a neúctivo v mužskom rode, prípadne slovom „trans-sexuál“, čo denník uvádza aj v samotnom názve článku. Vzhľadom na uvedené možno z obsahu videa vyvodiť záver o tom, že Čopa vyzýva na to, aby právny poriadok vyžadoval na úradnú zmenu pohlavia transrodových osôb nútenú kastráciu, čím zároveň následne nebude vznikáť možné ohrozenie pre ženy, ktoré sa stretnú s transrodovými osobami na plavárni, na ženskom oddelení v nemocnici či na internáte. ... Taktiež máme za to, že poukazovaním na možnú hrozbu ktorú predstavuje Charlotte Srnčík pre iné ženy sa s uvedeným môže v budúcnosti, v dôsledku nevedomosti a skreslených informácií uvedených Čopom, stotožniť časť spoločnosti, čím jednoznačne dochádza k značnému zásahu do individuálnych práv a oprávnených záujmov osoby v pôsobnosti právneho poriadku Slovenskej republiky v zmysle Zákona. Rovnako do individuálnych záujmov Charlotte Srnčík dochádza aj tým, že Čopa ju v celom videu oslovuje ako muža, napriek tomu, že Charlotte prešla tranzíciou a teda je ženou, čím dochádza aj k zásahu do osobnej cti Charlotte Srnčík. (...) Uvedeným konaním teda Čopa a denník Štandard uvádzajú nepravdivé údaje a podnecujú ku konaniu, ktoré má za cieľ potláčať tak ľudské práva transrodových osôb, ako aj vyvolať odpor či nenávisť voči týmto osobám v dôsledku toho, že môžu predstavovať ohrozenie pre ženy, ktoré s týmito transrodovými ženami prídu do kontaktu.“

Po oboznámení sa s obsahom namietaného video-príspevku Kancelária zistila, že M. Čop sa na adresu Charlotte Srnčík vyjadril konkrétnymi nasledovnými slovami: „Charlotte Luna Srnčík je slovenský

transsexuál, ktorý sa nedávno pochválil na internete tým, že má úradne zmenené pohlavie. To znamená, že už má ženské doklady a môže úradne vystupovať ako žena. To v preklade znamená, že ak by sa Luna Srnčík, rozhodol ísť študovať na vysokú školu a bývať na internáte, pravdepodobne by bol ubytovaný na dievčenskej izbe. Ak by bol hospitalizovaný ležal by na ženskom oddelení a keby sa vybral do plavárne, tak by sa mohol prezliekať v ženských šatniach. Čo je na tom všetkom najproblematickejšie? Že Luna Srnčík nebol zbavený reprodukčnej schopnosti, to znamená, že má ešte stále mužské pohlavné orgány a teda je schopný počať dieťa. Ako by sa však úrady mali zachovať po tom, čo by sa toto dieťa narodilo? Mala by byť Srnčík v dokladoch zapísaný ako matka alebo ako otec toho dieťaťa? Otázkou je, ako je vôbec niečo také na Slovensku možné.“

Oslovovanie transrodovej osoby v rode, s ktorým sa neidentifikuje, tzv. „misgenderovanie“, môže byť dotknutou transrodovou osobou vnímané ako neúctivé a nerešpektujúce k jej autonómii, k jej právu na sebaurčenie, k jej ľudskej dôstojnosti alebo k jej právu na súkromie, a môže byť dotknutou osobou vnímané tak, že ju autor vyjadrenia alebo spoločnosť považuje za duševne chorú alebo psychicky „narušenú“, čo môže viesť k traumatizácii dotknutej osoby, k zhoršeniu jej psychického stavu a k pocitu poníženia a vylúčenia zo spoločnosti. Tzv. misgenderovanie môže byť v určitých prípadoch považované za protiprávne obťažovanie alebo šikanovanie – ak je vedome zamerané na konkrétnu osobu s úmyslom uviesť ju do psychického a emocionálneho diskomfortu, traumatizovať ju alebo jej spôsobiť emocionálnu bolesť.

Podľa názoru Kancelárie možno konštatovať, že formulácia použitá M. Čopom (v znení „Charlotte Luna Srnčík je slovenský transsexuál..“) a oslovovanie Charlotte Srnčík v mužskom rode síce môže byť dotknutou Charlotte Srnčík vnímané ako neúctivé a nerešpektujúce k jej autonómii, k jej právu na sebaurčenie alebo na súkromie, avšak z formulácií M. Čopa nemožno vyvodiť, že by jeho vyjadrenia boli vedome zamerané proti Charlotte Srnčík s úmyslom uviesť ju do psychického a emocionálneho diskomfortu, traumatizovať ju alebo jej spôsobiť emocionálnu bolesť. Ako pravdepodobnejšie sa javí, že oslovovanie Charlotte Srnčík v mužskom rode zo strany M. Čopa vychádza z názorovej pozície biologického esencializmu, ktorý považuje za určujúce biologické pohlavie (resp. mužské alebo ženské chromozómy) a neuznáva možnosť reálnej existencie transrodovej identity, ktorá by bola v nesúlade s biologickým pohlavím.

Vyjadrenia M. Čopa o možnom prístupe Charlotte Srnčík do izieb a šatní určených pre ženy (v znení „...ak by sa Luna Srnčík rozhodol ísť študovať na vysokú školu a bývať na internáte, pravdepodobne by bol ubytovaný na dievčenskej izbe. Ak by bol hospitalizovaný ležal by na ženskom oddelení a keby sa vybral do plavárne, tak by sa mohol prezliekať v ženských šatniach.“) podávateľ podnetu kvalifikoval ako poukazovanie na „možnú hrozbu ktorú predstavuje Charlotte Srnčík pre iné ženy sa s uvedeným môže v budúcnosti, v dôsledku nevedomosti a skreslených informácií uvedených Čopom, stotožniť časť spoločnosti, čím jednoznačne dochádza k značnému zásahu do individuálnych práv a oprávnených záujmov osoby“.

Podľa názoru Kancelárie vyjadrenia M. Čopa nie sú formulované takým spôsobom, že by predstavovali priame a výslovné poukazovanie na to, že prípadná prítomnosť Charlotte Srnčík na dievčenskej izbe, na ženskom oddelení v nemocnici a alebo v ženských šatniach na plavárni predstavuje „hrozbu“ pre ženy. Vyjadrenia M. Čopa skôr implicitne naznačujú, že prípadnú prítomnosť Charlotte Srnčík na dievčenskej izbe, na ženskom oddelení v nemocnici a alebo v ženských šatniach na plavárni považuje za isté bližšie nešpecifikované „riziko“. Vyjadrenie M. Čopa je však možné interpretovať aj takým spôsobom, že toto riziko podľa neho nemusí spočívať iba v tom, že by transrodová žena mala „ohrozovať“ iné ženy svojím správaním, ale môže teoreticky spočívať aj v tom, že ženy sa v prítomnosti transrodovej ženy, ktorá nepodstúpila kastráciu, môžu cítiť v rozpakoch, nekomfortne alebo neisto, a to aj bez toho, aby pre nich táto transrodová žena predstavovala nejakú reálnu hrozbu. Vyjadrenie M. Čopa na adresu Charlotte Srnčík teda možno interpretovať aj v tom zmysle, že Charlotte Srnčík nepredstavuje „hrozbu“ pre ženy v dôsledku jej možného správania.

Je treba pripustiť, že vyjadrenia naznačujúce, že prípadná prítomnosť Charlotte Srnčík na dievčenskej izbe, na ženskom oddelení v nemocnici a alebo v ženských šatniach na plavárni je pre ženy istým „rizikom“, môžu byť dotknutou Charlotte Srnčík vnímané ako ponižujúce, degradujúce, urážlivé alebo obťažujúce.

Zároveň však treba uviesť, že tieto mimoriadne citlivé a delikátne otázky vstupu transrodových žien, ktoré nepodstúpili kastráciu, do zariadení určených výlučne pre ženy (napr. do ženských šatní alebo toaliet), sú predmetom stále pokračujúcich diskusií aj v iných krajinách sveta.¹ Časť spoločnosti tieto názory a otázky vníma ako neopodstatnené a vyfabrikované zámienky na diskreditáciu práv transrodových žien, avšak časť spoločnosti tieto otázky považuje za reálne a významné.² Tieto témy a otázky sú súčasťou verejnej diskusie aj v rámci samotného feministického hnutia (viď napr. pozícia rodovo-kritického, genderovo-kritického, resp. trans-exkluzívneho feminizmu, ktorý je presvedčený o tom, že pohlavie je biologické a nedá sa zmeniť, že ľudské práva žien sú založené na ich pohlaví a že uznanie transrodových žien za ženy je v rozpore so ženskými právami).³

Z formulácií v uvedenom video-príspevku podľa Kancelárie vyplýva, že príspevok M. Čopa nebol priamo zameraný na hanobenie, urážanie alebo šikanovanie Charlotte Srnčík alebo na podnecovanie nenávisti voči nej ako konkrétnej osobe, alebo na vyvolanie odporu a nenávisti voči transrodovým osobám, ale osoba Charlotte Srnčík a skutočnosť, že má úradne zmenené pohlavie, bola použitá ako modelový príklad podľa jeho názoru nežiadúcich dôsledkov prijatého usmernenia Ministerstva zdravotníctva SR o tranzíciách transrodových ľudí a nežiadúcich dôsledkov aktuálneho vývoja v oblasti tranzícií transrodových ľudí.

Podľa Kancelárie možno konštatovať, že predmetný video-príspevok vychádza z istého vyhraneneného názorového pohľadu na otázku rodovej tranzície transrodových ľudí.

Ide o otázku, ktorá je jednou z tém v súčasnosti prebiehajúceho spoločenského sporu o kultúrno-etických otázkach. Tento spor zahŕňa aj otázky, či je rodová identita osoby viazaná na biologické

¹ „Hlavným cieľom organizácie Women's Place UK je agitovať proti rodovej sebaidentifikácii... Tvrdí sa, že takýto krok by mužom otvoril priestory pre ženy, ako sú toalety, šatne a krízové centrá. V ich usmernení ... sa preto uvádza: „Domnievame sa, že zavedenie rodovej sebaidentifikácie by pravdepodobne ohrozilo práva žien...“, a že vláda musí dôkladne zvážiť vplyv týchto zmien predtým, ako sa ich pokúsi zaviesť do zákona.““ (Hines, S.: Sex wars and (trans) gender panics: Identity and body politics in contemporary UK feminism. The Sociological Review, Volume 68, Issue 4: TERF Wars: Feminism and the fight for transgender futures. July 2020, s. 699-717, dostupné na <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0038026120934684>).

² „Prístup na toaletu sa tak stal symbolom, ktorému je pripisovaný veľký význam. Pre mnohé „rodovo-kritické“ feministky sa steny zariadení určených len pre ženy stali symbolom hraníc ženskosti: „bezpečného“ priestoru, kde sú podmienky vstupu prísne regulované a chránené.“ (Jones, Ch. – Slater, J.: The toilet debate: Stalling trans possibilities and defending ‘women’s protected spaces’. The Sociological Review, Volume 68, Issue 4: TERF Wars: Feminism and the fight for transgender futures, July 2020, s. 834-851, dostupné na <https://journals.sagepub.com/doi/epub/10.1177/0038026120934697>).

³ V článku v internetovej encyklopédii Wikipedia sa uvádza: „Rodovo-kritický („genderovo-kritický) feminizmus, známy aj ako trans-exkluzívny radikálny feminizmus, TERF ideológia alebo TERFizmus, je ideológia alebo hnutie, ktoré sa stavia proti tomu, čo označuje ako „rodová ideológia“ (gender ideológia): proti konceptu rodovej identity a právam transrodových osôb, najmä proti konceptu rodovej sebaidentifikácie. Rodovo kritické feministky veria, že pohlavie je biologické a nemenné... .. Odmietajú koncept transrodových identít. Tieto názory boli feministickými a vedeckými kritikmi označené za transfóbne a mnohé feministické organizácie a organizácie za práva LGBT osôb proti nim vystupujú. ... Rodovo-kritické feministky... veria, že pohlavie je biologické a nedá sa zmeniť... Okrem toho rodovo kritické feministky zdôrazňujú názor, že pohlavie je binárne a nie je kontinuálnym spektrom a že obe pohlavia majú objektívny, materiálny základ a nie sú sociálne konštruované. ... Rodovo-kritické feministky obhajujú tzv. „práva založené na pohlaví“ a tvrdia, že „ľudské práva žien sú založené na pohlaví“ a že „tieto práva sú oslabované presadzovaním konceptu "rodovej identity"“. ... Rodovo-kritické hnutie tvrdí, že uznanie transrodových žien za ženy je v rozpore s týmito právami.“ Dostupné na https://en.wikipedia.org/wiki/Gender-critical_feminism.

pohlavie alebo by mala existovať možnosť, aby si každá osoba slobodne určila svoju rodovú identitu na základe vlastného vedomia alebo vlastného prežívania svojej rodovej identity aj bez ohľadu na biologické pohlavie. Ide o súčasť širšieho filozofického sporu o tom, aká je ľudská prirodzenosť, čo je to rodová (genderová) identita, či je alebo nie je viazaná na biologické pohlavie, aká by mala byť miera autonómie a sebaurčenia osoby ohľadom jej rodovej identity, alebo či má realita ľudskej osoby najmä biologický základ alebo je najmä spoločenským a jazykovým konštruktom, resp. spoločenskou konvenciou (t.j. aké vplyvy sú kľúčové pre formovanie ľudskej osoby - prírodné a biologické vplyvy alebo výchova a spoločenské vplyvy, *nature* alebo *nurture*). Za jednu z príčin týchto sporov sa často považuje spor medzi tzv. filozofickým esencializmom (názorom, že existuje objektívne existujúca a racionálne spoznatelná nemenná ľudská prirodzenosť, podstata, resp. esencia, ktorú by mali zohľadňovať aj právne predpisy) a niektorými modernými a postmodernými filozofickými a sociologickými prístupmi (napr. sociálny konštruktivizmus, moderná a postmoderná filozofia jazyka), teda názormi, že realita ľudskej osoby je v kľúčovej miere formovaná výchovou, názormi a predstavami spoločnosti, spoločenskými konvenciami, častokrát spoločnosťou vnútenými vzormi správania, ako aj spôsobom používania jazyka, resp. jazykovými pojmami, v ktorých myslíme, cez ktoré vnímame svet a ktoré preto výrazne ovplyvňujú naše vnímanie sveta a človeka.

Zásadné rozdiely v názoroch na tranzície a práva transrodových ľudí vyplývajú často aj z náboženského presvedčenia alebo náboženského učenia jednotlivých cirkví. Napríklad učenie o človeku hlásané viacerými kresťanskými cirkvami (tzv. kresťanská antropológia) neuznáva možnosť reálnej existencie rodovej identity, ktorá by sa nezhodovala s biologickým pohlavím.^{4, 5}

Možno konštatovať, že verejná diskusia o týchto svetonázorových otázkach je legitímna a ide o legitímny prebiehajúci názorový a hodnotový spor v spoločnosti.⁶

Na základe vyššie uvedeného možno tiež konštatovať, že úlohou Rady nie je záväzne riešiť aktuálne prebiehajúce svetonázorové a kultúrno-etické spory a vynášať autoritatívne rozhodnutia, ktorá strana má v týchto kultúrno-etických sporoch pravdu.

⁴ Kušnieriková, M.: Teologické korene postojov kresťanských cirkví k transrodovým ľuďom. In: Batka, L., Raková, K., Horvat, M., Kišoňová, R., Čipková, T. a kol., Postavenie transrodových ľudí na Slovensku. Interdisciplinárne pohľady, 1. vydanie. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, 2022, s. 239, dostupné https://www.flaw.uniba.sk/uploads/media/Postavenie_transrodovych_ludi_na_Slovensku_Interdisciplinarne_pohlady.pdf

⁵ Napr. Eijk, W.: Kresťanská antropológia a rodová (gender) teória. Dostupné na <https://www.kbs.sk/pdf/BISKONF/VIAntGend2015.pdf>

⁶ Ako príklad možno uviesť rozhodnutie britského súdu vo veci *Forstater v. Centre for Global Development Europe*, ktorý sa týkal zamestnankyne, ktorej nebola predĺžená pracovná zmluva kvôli vyjadreným názorom, že nie je možné zmeniť pohlavie, že pojem „ženy“ označuje iba dospelé biologické ženy a že muži sa nemôžu stať ženami, pričom sa zároveň vyjadrovala k možným zmenám Zákona o uznávaní pohlavia, ktoré by umožnili získať osvedčenie o uznaní pohlavia iba na základe vlastnej identifikácie osoby. V článku v internetovej encyklopédii Wikipedia sa o tomto súdnom rozhodnutí uvádza: „*Odvolaníu bolo vyhovené po tom, čo odvolací súd dospel k záveru, že presvedčenie [žalobkyne], že „biologické pohlavie je skutočné, dôležité a nemenné“, spĺňa právny test „skutočného a dôležitého filozofického postoja“ a „nedá sa preukázať, že by išlo o priamy pokus poškodiť iných“.* Tomuto presvedčeniu preto bola poskytnutá ochrana podľa zákona o rovnosti. V rozsudku sa uvádza: „*Tak ako právne uznanie partnerských zväzkov neneguje právo osoby veriť, že manželstvo by sa malo vzťahovať len na heterosexuálne páry, tak aj nadobudnutie pohlavia... v zmysle Zákona o uznávaní pohlavia nepopiera právo osoby veriť, podobne ako žalobkyňa, že z biologického hľadiska je transrodová osoba stále svojho pôvodného pohlavia. Obe presvedčenia môžu byť pre mnohých iných hlboko urážlivé a dokonca znepokojujúce, ale sú to presvedčenia, ktoré sú a musia byť v pluralitnej spoločnosti tolerované.*“ V zhrnutí sa ďalej uvádza: „*Tento rozsudok neznamená, že tí, ktorí majú rodovo-kritické presvedčenie, môžu beztrestne „nesprávne určovať pohlavie“ transrodových osôb. Žalobkyňa, rovnako ako všetci ostatní, bude naďalej podliehať povinnosti zákazu diskriminácie a obťažovania podľa [zákona o rovnosti].“*“

Dostupné na https://en.wikipedia.org/wiki/Forstater_v_Centre_for_Global_Development_Europe.

Vychádzajúc z vyššie uvedených východísk a zohľadniac význam slobody prejavu v demokratickej spoločnosti možno podľa názoru Kancelárie konštatovať, že v záujme umožnenia otvorenej spoločenskej diskusie o týchto závažných, relatívne nových a stále živých a kontroverzných celospoločenských otázkach, by vyjadrenia k týmto témam a otázkam nemali byť postihované normami, ktoré sú súčasťou trestného práva alebo trestnoprávnymi sankciami, ak tieto vyjadrenia nie sú formulované hanobiaco alebo dehumanizujúco, ak nesmerujú k podnecovaniu nenávisti alebo násillia voči konkrétnym transrodovým ľuďom alebo transrodovým ľuďom vo všeobecnosti, alebo ak ich cieľom nie je šikanovanie alebo obťažovanie konkrétnych transrodových ľudí.

Na základe vyššie uvedeného možno konštatovať, že Kancelária v namietaných video-príspevkoch nezaznamenala také formulácie, ktoré by naplňali znaky extrémistického materiálu alebo znaky trestného činu popierania a schvaľovania holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti, trestného činu hanobenia národa, rasy a presvedčenia alebo trestného činu podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti.

Je možné osobitne preskúmať prípadné naplnenie znakov trestného činu „podnecovania k nenávisti z dôvodu sexuálnej orientácie“ podľa § 424 ods. 1 Trestného zákona, podľa ktorého *„Kto verejne podnecuje k ... nenávisti voči skupine osôb alebo jednotlivcovi pre ich skutočnú alebo domnelú **sexuálnu orientáciu**, ... alebo verejne podnecuje k obmedzovaniu ich práv a slobôd, potrestá sa odňatím slobody až na tri roky“*. Ako však vyplýva z vyššie uvedeného, z vyjadrení M. Čopa však nie je možné spoľahlivo vyvodiť, že jeho zámerom bolo podnecovanie k nenávisti, teda že jeho zámerom bolo vyvolanie nenávisti a odporu zo strany verejnosti voči konkrétnej osobe Charlotte Srnčík alebo voči transrodovým ľuďom vo všeobecnosti. Možno tiež konštatovať, že je otázne, či vyjadrenia M. Čopa týkajúce sa tranzície transrodovej osoby možno považovať za vyjadrenia týkajúce sa „sexuálnej orientácie“ tejto osoby alebo transrodových osôb vo všeobecnosti. Ani podávateľ podnetu vo svojej argumentácii bližšie nevysvetlil, prečo by vyjadrenia M. Čopa mohli podľa jeho názoru predstavovať podnecovanie k nenávisti z dôvodu „sexuálnej orientácie“.

Rada je povinná postupovať v zmysle zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a v zmysle definície nelegálneho obsahu obsiahnutej v § 151 ods. 2 tohto zákona. Rada teda posudzuje iba naplnenie znakov nelegálneho obsahu, napríklad znakov trestných činov uvedených v § 151 ods. 2 písm. d) zákona č. 264/2022 Z. z. Hoci Rada nestíha páchatelov trestných činov ako orgány činné v trestnom konaní, pojem „nelegálny obsah“ je vymedzený odkazmi na ustanovenia Trestného zákona. Aj z tejto skutočnosti vyplýva, že ide o prejavy vyššej miery spoločenskej nebezpečnosti.

Z dostupných informácií ani z argumentácie v podnete však nevyplýva, že by vyjadrenia M. Čopa obsiahnuté v predmetnom video-príspevku boli takej intenzity, že by naplňali znaky niektorého z trestných činov uvedených v § 151 ods. 2 písm. d) zákona o mediálnych službách, ktorými je definovaný pojem „nelegálny obsah“.

Rada však nemá právomoc posudzovať, či vyjadreniami v predmetných video-príspevkoch bolo porušené právo na ochranu osobnosti, ľudskej dôstojnosti alebo cti dotknutej osoby v zmysle § 11 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka, podľa ktorého *„Fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.“* Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka *„Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie.“* Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka *„Pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadostučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.“*

Ak sa dotknutá Charlotte Srnčík domnieva, že vyjadrenia M. Čopa dosiahli takú intenzitu a boli takej povahy, že zasiahli do jej práva na ochranu osobnosti, ľudskej dôstojnosti alebo súkromia, má možnosť

podať na súde žalobu podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Otázka možného zásahu do práva na ochranu osobnosti by v takom prípade bola posudzovaná civilným súdom v civilnom súdnom konaní. Súd v tomto konaní môže prikázať odstrániť predmetný obsah (video-príspevok), ktorý zasahuje do jej práv a priznať jej náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Civilný (občianskoprávny) súd nie je viazaný skutkovými podstatami trestných činov uvedených § 151 ods. 2 písm. d) zákona o mediálnych službách, ale môže rozhodnúť o akomkoľvek zásahu do práva na ochranu osobnosti a z akéhokoľvek dôvodu.

Podľa § 152 ods. 6 zákona o mediálnych službách *„Ak regulátor nezačne konanie o zamedzení nelegálneho obsahu a podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu ani neodloží, regulátor označí podnet týkajúci sa nelegálneho obsahu za neopodstatnený a upovedomí o tom podávateľa.“*. **Kancelária sa z vyššie uvedených dôvodov domnieva, že v zmysle ustanovenia § 152 ods. 6 zákona o mediálnych službách možno podnety označiť za neopodstatnené.**

* * *

ZÁVER:

Na základe vyššie uvedeného je Kancelária toho názoru, že predmetný obsah vo videách publikovaných na platforme Instagram a na platforme TikTok **nenapĺňa definičné znaky nelegálneho obsahu podľa ustanovenia § 151 ods. 2 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách.**

Podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01431 a podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01432 preto Kancelária navrhuje na základe **§ 152 ods. 6 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách** posúdiť ako **neopodstatnené.**

Prepis/popis posudzovaného obsahu k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01431 a podnet na preverenie č. AO-RPMS/2023/01432

Predmetné videá na platforme Instagram a na platforme TikTok sú identické videá, ktoré obsahujú nasledovný monológ, ktorého meno, **Michal Čop**, je uvedené v popise videa.:

„Charlotte Luna Srnčík je slovenský transsexuál, ktorý sa nedávno pochválil na internete tým, že má úradne zmenené pohlavie. To znamená, že už má ženské doklady a môže úradne vystupovať ako žena. To v preklade znamená, že ak by sa Luna Srnčík, rozhodol ísť študovať na vysokú školu a bývať na internáte, pravdepodobne by bol ubytovaný na dievčenskej izbe. Ak by bol hospitalizovaný ležal by na ženskom oddelení a keby sa vybral do plavárne, tak by sa mohol prezliekať v ženských šatniach. Čo je na tom všetkom najproblematickejšie? Že Luna Srnčík nebol zbavený reprodukčnej schopnosti, to znamená, že má ešte stále mužské pohlavné orgány a teda je schopný počať dieťa. Ako by sa však úrady mali zachovať po tom, čo by sa toto dieťa narodilo? Mala by byť Srnčík v dokladoch zapísaný ako matka alebo ako otec toho dieťaťa? Otázkou je, ako je vôbec niečo také na Slovensku možné. Ten príbeh sa politicky začal v apríli 2022, keď vtedajší minister zdravotníctva Vladimír Lengvarský podpísal odborné usmernenie, ktoré umožňovalo úradnú zmenu pohlavia aj osobám, ktoré neboli zbavené reprodukčnej schopnosti. To následne vyvolalo koaličnú krízu, ktorej výsledkom bolo, že Lengvarský následne koaličným partnerom sľúbil, že dané odborné usmernenie zruší. Svojich koaličných partnerov však podviedol, pretože odborné usmernenie nezrušil, ale iba pozastavil jeho platnosť. Keď mal byť následne Lengvarský odvolaný, deň predtým sa pokúsil obnoviť platnosť tohto odborného usmernenia. Urobil to však babrácky, pretože to nezverejnil vo vestníku ministerstva, ale iba na stránke, čo spôsobilo, že tento akt bol právne neúčinný. To konštatoval vtedajší premiér a zastupujúci minister zdravotníctva Eduard Heger v odpovedi na interpeláciu poslanca Milana Kuriaka. Okrem nich to konštatovala aj analýza ministerstva spravodlivosti, v ktorej bolo napísané, že tento dokument je nielen neúčinný, ale dokonca bol vytvorený takým spôsobom, že najlepšie by to bolo celé zrušiť a celý proces zopakovať. Ako je teda možné, že aj napriek tomu Srnčík získal ženské doklady? Úradné zmeny pohlavia u nás povoľujú matriky, ktoré spadajú pod Ministerstvo vnútra. Preto sme sa s touto otázkou obrátili na Ministerstvo vnútra, konkrétne na odbor osobných evidencií a registrov, ktorému šéfuje pán Marek Dlapa. Dlapa však na naše otázky neodpovedal a z tlačového oddelenia Ministerstva vnútra nám odpísali, že sa máme s touto otázkou obrátiť na Ministerstvo zdravotníctva. Na to Ministerstvo zdravotníctva, ktorého minister dvakrát po sebe povedal, že niečo také nie je právne možné. Ani tu sa však tento bizarný príbeh nekončí. Od ministerstva sme sa následne snažili zistiť, koľko podobných prípadov ako Srnčík sa odohralo. Ich odpoveď bola znova vyhýbavá. Napísali nám najprv, že sa máme obrátiť na Ministerstvo zdravotníctva a neskôr, že nám takúto informáciu nevedia poskytnúť. Keď sme sa s touto otázkou obrátili na Ministerstvo zdravotníctva, to na naše otázky nereagovalo. Zaujímavé je aj to, čo sa dialo medzitým. Minister školstva Tomáš Drucker totiž v rozhovore pre denník N uviedol, že takýchto prípadov bolo 0. Neskôr toto jeho tvrdenie zopakoval aj predseda parlamentu Peter Pellegrini. Ministerka zdravotníctva Zuzana Dolinková sa však medzitým preriekla, keď povedala, že v procese tranzície je momentálne 150 až 200 ľudí. Samozrejme to neznamena, že všetci títo ľudia musia prejsť úradnou zmenou pohlavia, rovnako ako Srnčík, teda že nebudú zbavení reprodukčnej schopnosti. Ukazuje to však dve veci. Prvou je, že v tejto otázke je na Slovensku totálny chaos a taktiež to ukazuje, ako na Slovensku prebehla gender revolúcia. Tá sa odohrala aj proti vôli väčšiny proti vôli politikov či vládnej koalície aj napriek tomu, že dvaja po sebe idúci ministri zdravotníctva a premiér skonštatovali, že nariadenie, ktoré to umožňuje, je právne neúčinné a nič z toho Ministerstvo vnútra nezastavilo pred tým, aby na základe evidentne protiprávných nariadení umožnilo ľuďom, ako je Charlotte Srnčík zmenu pohlavia.“